

OGÓLNOPOLSKIE POROZUMIENIE ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

NIP: 526-025-13-39

Regon: 001133016

KRS: 0000033976

OPZZ/BP/352A/2024

Warszawa, 25 września 2024 r.

Pani

Hanna Majszczyk

Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Finansów

Warszawa

Szanowna Pani Minister,

stosownie do art. 18 ust. 4 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232 z późn. zm.), Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, przedkłada opinię w sprawie projektu budżetu państwa na rok 2025.

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ) pragnie podkreślić, że projekt budżetu państwa na rok 2025 jest w pełni autorskim dokumentem obecnie rządzącej Koalicji Obywatelskiej, Lewicy oraz Trzeciej Drogi, które w całości ponoszą odpowiedzialność za jego kształt i realizację. Stąd zasadne jest społeczne oczekiwanie, że strona rządowa weźmie pełną odpowiedzialność za skutki polityki budżetowej, w tym za poziom wydatków publicznych i wynagrodzenia, realizację obietnic wyborczych oraz wpływ proponowanych rozwiązań na społeczeństwo i gospodarkę.

Oceniając projekt budżetu należy docenić wprowadzone przez stronę rządową zmiany dotyczące sposobu prezentacji danych budżetowych, które przyczyniają się do zwiększenia transparentności procesu budżetowego. Po raz pierwszy ujawniono wydatki, które wcześniej były wyprowadzane poza budżet, co stanowi krok w stronę bardziej odpowiedzialnego i przejrzystego zarządzania finansami publicznymi.

Jednakże oczekujemy, że kolejnym krokiem będzie przywrócenie społecznej kontroli nad dochodami oraz wydatkami budżetowymi. Kluczowym sprawdzianem dla rządowych deklaracji dotyczących transparentności i zaangażowania w proces decyzyjny będzie zapewnienie Radzie Dialogu Społecznego rzeczywistego wpływu na ostateczną wersję projektu budżetu, która zostanie przedstawiona parlamentowi.

Analizując plan finansowy państwa z tej perspektywy, OPZZ stwierdza, że dokument ten niezmiennie kontynuuje krótkowzroczną strategię oszczędzania, która

OGÓLNOPOLSKIE POROZUMIENIE ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

00-924 Warszawa, ul. Kopernika 36/40

tel.: 22 551 55 00, fax: 22 551 55 01

e-mail: opzz@opzz.org.pl, www: <http://opzz.org.pl>

w pierwszej kolejności uderza w pracowników. Warto zauważyć, że strategia ta koncentruje się głównie na ochronie deficytu, długu publicznego oraz równowagi finansów publicznych, pomijając kluczowe aspekty poprawy warunków pracy oraz zabezpieczenia socjalnego zatrudnionych. Tego rodzaju podejście prowadzi do dalszego pogłębiania nierówności społecznych i negatywnie wpłynie na jakość sektora publicznego.

Projekt budżetu nie wnosi także nowej jakości w kwestii wynagrodzeń, a jedynie utrwała niską relację płac do PKB, co jest niewystarczające w kontekście potrzeb związanych z finansowaniem usług publicznych oraz niesprawiedliwego społecznie systemu podatkowego. Plan finansowy państwa nie zawiera ponadto rozwiązań mających na celu poprawę warunków zatrudnienia w sektorze publicznym, ponieważ nie przewiduje adekwatnych nakładów na wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej ani nie wprowadza systemowych rozwiązań w zakresie ich wynagradzania. W szczególności, projekt nie ogranicza problemu spłaszczenia wynagrodzeń osób zatrudnionych w sektorze budżetowym, co stawia pod znakiem zapytania jakość życia pracowników oraz zwiększenie efektywności sektora publicznego.

Mając na uwadze powyższe, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych negatywnie opiniuje projekt budżetu i wzywa rząd do wprowadzenia poprawek mających na celu zwiększenie nakładów na sektor publiczny i wynagrodzenia pracowników tego sektora.

Plan finansowy państwa w okresie powodzi

OPZZ wyraża poważne zaniepokojenie konsekwencjami powodzi dla budżetu państwa w bieżącym oraz nadchodzącym roku, szczególnie w kontekście prognozowanego wzrostu PKB na poziomie 3,9 proc. w 2025 roku oraz średniorocznej inflacji wynoszącej 5,0 proc. Choć rząd zakłada optymistyczny scenariusz rozwoju na przyszły rok, szkody wywołane przez powódź mogą istotnie wpłynąć na te prognozy, zarówno w zakresie dochodów budżetowych, jak i ogólnej kondycji gospodarczej, w tym wskaźników makroekonomicznych.

Z pewnością w krótkim okresie, w 2024 roku, powódź wywrze presję na wzrost cen, szczególnie w wyniku zakłóceń w dostawach towarów oraz osłabienia aktywności w sektorach takich jak rolnictwo, turystyka i transport, co w konsekwencji doprowadzi do ograniczenia podaży towarów i usług, zwiększając tym samym ceny. Nieunikniony będzie wzrost wydatków budżetu państwa przy jednoczesnym spadku dochodów, w tym podatkowych, co może skutkować koniecznością nowelizacji budżetu państwa na rok 2024. Nie można jednak przesądzić, że skutki powodzi będą wyłącznie negatywne dla PKB w dłuższej perspektywie. Aby rzetelnie ocenić wpływ zniszczeń oraz kosztów odbudowy na inflację i PKB, konieczne są dokładne analizy po zakończeniu powodzi. Kluczowe będzie uwzględnienie tych czynników w dalszych prognozach gospodarczych, aby chronić zarówno pracowników, jak i przedsiębiorstwa przed negatywnymi skutkami powodzi. W tym celu modyfikacji powinny ulec zapisy

projektu budżetu państwa, w tym rozdziału: „Czynniki ryzyka dla przyjętego scenariusza makroekonomicznego”.

W związku z powyższym OPZZ oczekuje, że w budżecie państwa zostaną zarezerwowane odpowiednie środki finansowe na wsparcie odbudowy obszarów dotkniętych powodzią oraz że ich wykorzystanie będzie efektywne i dobrze ukierunkowane. Istotne jest również wykorzystanie wsparcia pochodzącego z środków unijnych.

Projekt budżetu państwa na nadchodzący rok wymaga zatem szczegółowej weryfikacji, zwłaszcza w kontekście wydatków przeznaczonych na działania mające na celu łagodzenie skutków powodzi oraz realizację inwestycji, które mogą przeciwdziałać przyszłym kryzysom. Kluczowe będzie zwiększenie rezerwy budżetowej na nieprzewidziane zjawiska naturalne, co może pomóc w lepszym zarządzaniu kryzysami w przyszłości. Pomimo planowanego wzrostu wydatków w porównaniu do roku bieżącego, konieczna jest ponowna analiza proponowanych wydatków na gospodarkę wodną oraz finansowanie instytucji odpowiedzialnych za działania w tym zakresie. Tylko odpowiednio zaplanowane środki mogą zapewnić skuteczną ochronę przed negatywnymi skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych. Wsparcie powinno obejmować także kompleksową pomoc dla pracowników i ich rodzin, którzy utracili miejsca pracy i zostali dotknięci skutkami klęski żywiołowej. Odbudowa kraju powinna uwzględniać nie tylko aspekty gospodarcze, ale przede wszystkim potrzeby społeczne, takie jak ochrona zdrowia, dostęp do edukacji oraz wsparcie psychologiczne dla osób, które utraciły domy i dorobek życia.

Z perspektywy OPZZ istotne jest, aby środki budżetowe były wydatkowane w sposób sprawiedliwy i transparentny oraz wspierały najbardziej potrzebujących pracowników. W tym celu strona rządowa powinna skorzystać z doświadczenia partnerów społecznych oraz zaangażować wojewódzkie rady dialogu społecznego, zlokalizowane w regionach dotkniętych skutkami powodzi. Zauważamy, że tylko szybka i skuteczna reakcja państwa oraz współpraca z partnerami społecznymi może zapobiec pogłębianiu się problemów społecznych, takich jak wzrost bezrobocia, ubóstwa czy wykluczenia społecznego. Powódź miała znaczący wpływ na społeczności lokalne, dlatego wsparcie powinno koncentrować się również na zapewnieniu miejsc pracy oraz wspieraniu rozwoju przedsiębiorstw, co przyczyni się do długoterminowej stabilizacji.

Prognozy makroekonomiczne

Jednym z kluczowych elementów wzrostu gospodarczego w 2025 roku, oprócz inwestycji, pozostanie konsumpcja prywatna, która zwiększy się o 4,3 proc. (r/r). Jednakże, planowane podwyżki wynagrodzeń w sektorze publicznym na poziomie 5,0 proc., w połączeniu z utrzymującą się wysoką inflacją, mogą istotnie ograniczyć siłę nabywczą gospodarstw domowych. OPZZ wyraża obawy, że zmniejszenie dochodów może prowadzić do spadku konsumpcji, co niesie ze sobą ryzyko zahamowania wzrostu gospodarczego w horyzoncie prognozy. Popyt wewnętrzny odgrywa bowiem

kluczową rolę w podtrzymaniu dynamiki wzrostu PKB w Polsce. W sytuacji, gdy dochody pracowników zostaną znacząco osłabione przez rosnące koszty życia, istnieje ryzyko, że gospodarka nie osiągnie poziomu rozwoju zakładanego w zaprezentowanych prognozach makroekonomicznych.

Uważamy, że potencjalne objęcie Polski procedurą nadmiernego deficytu w bieżącym roku nie powinno prowadzić do wdrażania bardziej restrykcyjnej polityki ani ograniczania wydatków prorozwojowych i społecznych, które mają kluczowe znaczenie dla wzrostu gospodarczego. Utrzymanie stabilności finansów publicznych bez ograniczeń w tych obszarach jest szczególnie istotne w obliczu skutków tegorocznej powodzi, która przyniosła znaczne straty społeczne i gospodarcze. Ewentualne cięcia budżetowe mogłyby jeszcze bardziej pogorszyć sytuację gospodarstw domowych oraz społeczności lokalnych, które zostały dotknięte przez kataklizm. Dlatego apelujemy, aby w ramach procedury nadmiernego deficytu nie doszło do redukcji wydatków na świadczenia socjalne i wynagrodzenia w sektorze publicznym, jak miało to miejsce w latach 2009-2015.

W obecnej sytuacji kluczowe jest zapewnienie odpowiednich środków na wsparcie obywateli oraz odbudowę infrastruktury, co pomoże uniknąć eskalacji problemów społecznych i gospodarczych. Uważamy, że zamiast cięć budżetowych, działania rządu w ramach procedury nadmiernego deficytu powinny koncentrować się na zwiększeniu dochodów budżetowych, m.in. poprzez reformę systemu podatkowego oraz wprowadzenie skutecznych mechanizmów ograniczających optymalizację podatkową. Takie podejście nie tylko zagwarantuje stabilność finansów publicznych, ale również umożliwi dalszy rozwój gospodarczy i społeczny kraju, co nabiera szczególnej wagi w obliczu wyzwań związanych z powodzią.

Zaniepokojenie OPZZ budzi także inflacja. W I półroczu 2024 r. presja inflacyjna była wyraźnie mniejsza niż w czterech ostatnich latach, jednak inflacja w sierpniu znowu przyspieszyła do poziomu 4,3 proc. i jest najwyższa w tym roku i jedną z najwyższych w UE. Inflacja bazowa z kolei, choć obniżyła się, pozostaje na podwyższonym poziomie. Istnieje ryzyko, że wzrost cen energii i jego wpływ na kształtowanie się cen towarów i usług a także wpływ zwiększonych wydatków prywatnych i publicznych na ceny, w związku z wystąpieniem powodzi w części kraju, spowodują, że prognozowana inflacja w roku bieżącym i przyszłym będzie wyższa od prognozowanej.

Dodatkowo prognozy dotyczące inflacji na rok 2025 budzą obawy w kontekście danych Narodowego Banku Polskiego. Zgodnie z lipcową projekcją NBP, średnia inflacja w Polsce ma osiągnąć poziom 5,2 proc., co jest wyższe od szacunków strony rządowej, które zakładają wzrost na poziomie 5,0 proc. Ta rozbieżność, choć niewielka, wskazuje na możliwość silniejszej presji inflacyjnej. Co istotne, prognozowany poziom inflacji na 2025 rok przewyższa oczekiwania zarówno na bieżący rok, jak i wcześniejsze prognozy. Głównymi czynnikami wpływającymi na taki stan rzeczy są wygaszanie dotychczasowych mechanizmów ochronnych, takich jak tarcze antyinflacyjne, odmrożenie cen energii oraz podwyżka stawki VAT na żywność.

W przypadku realizacji tego scenariusza, gospodarstwa domowe odczują wyraźny spadek siły nabywczej, co szczególnie dotknie osoby o niższych dochodach. Wysoka inflacja oznacza bowiem nie tylko wzrost kosztów życia, ale również obniżenie realnej wartości wynagrodzeń i oszczędności, co pogarsza warunki materialne obywateli i wpływa na obniżenie jakości życia. W takiej sytuacji, szczególnie istotne staje się wprowadzenie odpowiednich działań stabilizujących, które mogłyby złagodzić skutki rosnących cen, zwłaszcza dla grup najbardziej narażonych na negatywne efekty inflacji.

Dlatego szczególnego znaczenia nabierają zapisy projektu ustawy budżetowej, zgodnie z którymi rząd planuje w 2025 roku wycofać się z tzw. tarczy energetycznej, co stanowi istotną zmianę w polityce wsparcia gospodarstw domowych. Dodatkowo, zaplanowane są niższe wydatki Funduszu Wypłaty Różnicy Ceny oraz rezerwa celowa na wypłaty bonu energetycznego, co ograniczy dostępne środki na pomoc dla najuboższych obywateli. W kontekście prognozowanych wskaźników inflacji, które negatywnie wpływają na kształtowanie się cen towarów i usług, w tym energii, konieczne jest wsparcie najbardziej potrzebujących gospodarstw domowych w 2025 roku.

Zauważamy ponadto, że wzrost kosztów życia, spowodowany m.in. przez zmiany na rynku surowców energetycznych oraz inflację, może prowadzić do znaczącego obciążenia budżetów domowych. W związku z tym, rząd powinien zabezpieczyć w budżecie na rok 2025 rezerwy na ewentualne wydatki związane z pomocą dla gospodarstw domowych. Taka rezerwa mogłaby być przeznaczona na różnorodne formy wsparcia, w tym na wypłaty dodatków energetycznych, które pozwoliłyby złagodzić negatywne skutki rosnących cen.

W szczególności, uwzględnienie tej rezerwy w budżecie jest kluczowe, aby zminimalizować ryzyko wzrostu ubóstwa energetycznego, które dotyka coraz większą liczbę rodzin. Warto także podkreślić, że brak przewidywań w zakresie wsparcia dla obywateli w kontekście rosnących kosztów energii może prowadzić do napięć społecznych oraz niezadowolenia obywateli. Dlatego rząd, opracowując projekt budżetu, powinien wziąć pod uwagę zarówno analizy makroekonomiczne, jak i rzeczywiste potrzeby społeczne, aby skutecznie reagować na wyzwania przed którymi stoi gospodarka.

Średniookresowy plan budżetowo-strukturalny i Rada Fiskalna

Z uzasadnienia projektu ustawy budżetowej wynika, że Polska przedstawi w ostatnim kwartale bieżącego roku średniookresowy plan budżetowo-strukturalny na lata 2025–2028. Plan ten będzie składał się z dwóch części: budżetowej, w której priorytetem będzie przedstawienie ścieżki eliminacji nadmiernego deficytu zgodnie z przepisami UE, oraz strukturalnej, obejmującej kluczowe reformy i inwestycje, zgodne z zaleceniami Rady UE i wspólnymi priorytetami Unii.

OPZZ zwraca uwagę, że wytyczne dotyczące wymogów informacyjnych związanych z tymi planami przewidują możliwość przeprowadzenia szerokich

konsultacji publicznych, w tym z udziałem partnerów społecznych oraz Rady Dialogu Społecznego. W związku z tym apelujemy do rządu o rzeczywiste zaangażowanie partnerów społecznych w proces przygotowywania i aktualizacji tych dokumentów. Bez takiego udziału konsultacje mogą stać się jedynie formalnością, nie spełniając przy tym wymogów nowych zasad zarządzania gospodarczego w UE.

OPZZ oczekuje wprowadzenia odpowiednich zmian, które zapewnią wzmocnienie roli Rady Dialogu Społecznego w procesie tworzenia i aktualizacji tego dokumentu. Włączenie RDS w proces konsultacji przyczyni się do zwiększenia przejrzystości oraz demokratyzacji decyzji budżetowych, co jest niezbędne do zagwarantowania, że polityka budżetowa będzie opierać się na szerokim konsensusie społecznym.

Strona pracowników i strona pracodawców potwierdziła powyższe oczekiwania w uchwale z dnia 5 sierpnia 2024 r. w sprawie projektu ustawy o Radzie Fiskalnej.

W uchwale tej strona społeczna zwróciła uwagę, że utworzenie Rady Fiskalnej jako instytucji, której celem jest poprawa jakości zarządzania finansami publicznymi, nie może ograniczać kompetencji Rady Dialogu Społecznego ani zmniejszać jej znaczenia i roli w procedurze budżetowej. W szczególności dotyczy to opiniowania prognoz makroekonomicznych i średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego oraz likwidacji przepisów przyznających Radzie Dialogu Społecznego uprawnienie do opiniowania założeń projektu budżetu państwa na kolejny rok.

OPZZ negatywnie opiniuje propozycję pozbawienia Rady Dialogu Społecznego istotnych kompetencji ustawowych oraz znaczącego ograniczenia zakresu dialogu między rządem, pracownikami i pracodawcami. W efekcie marginalizuje to de facto wpływ RDS na decyzje budżetowe, co może prowadzić do podejmowania decyzji bez uwzględnienia perspektywy wszystkich zainteresowanych stron.

Proponowane zmiany nie znajdują także uzasadnienia w nowych regulacjach dotyczących zarządzania gospodarczego wprowadzonych na poziomie unijnym. Prawo unijne nie wymaga ograniczenia kompetencji narodowych instytucji dialogu społecznego, takich jak RDS, w zakresie opiniowania budżetu państwa. Wręcz przeciwnie, unijne regulacje kładą nacisk na zwiększenie udziału partnerów społecznych w procesie decyzyjnym, co jest sprzeczne z proponowaną zmianą.

System podatkowy

W ocenie OPZZ prognozowany przez rząd deficyt budżetu państwa uzasadnia podjęcie przez rząd dodatkowych działań prowadzących do zwiększenia dochodów, w tym poprzez zmiany w systemie podatkowym prowadzące do jego bardziej sprawiedliwego kształtu. Według Komisji Europejskiej dochody podatkowe Polski są stosunkowo niskie w relacji do PKB, zatem istnieje przestrzeń do zmian podatkowych prowadzących do zwiększenia dochodów podatkowych. Komisja Europejska stwierdziła, że w 2022 r. zdolność polskiego systemu podatków i świadczeń do zmniejszania nierówności dochodów była nadal stosunkowo niska.

Niestety, według przedstawionego projektu budżetu państwa na 2025 rok, nie przewiduje się istotnych zmian w systemie podatkowym w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT). To oznacza, że obietnica podniesienia kwoty wolnej od podatku do 60 tys. zł nie zostanie zrealizowana, co zasługuje na negatywną ocenę OPZZ. Niezrealizowanie tej obietnicy może przyczynić się do dalszego pogłębiania nierówności społecznych, ponieważ osoby o niższych dochodach nadal będą zmuszone do płacenia relatywnie wysokich podatków. Podniesienie kwoty wolnej mogłoby istotnie poprawić sytuację finansową wielu rodzin, zwłaszcza tych, które borykają się z niskimi wynagrodzeniami.

Ponadto, w 2025 roku nadal będą obowiązywać stawki podatku VAT wynoszące 8 proc. i 23 proc., które pierwotnie wprowadzono tymczasowo w 2011 roku, zamiast wcześniejszych stawek 7 proc. i 22 proc. Brak zapowiedzi nowych rozwiązań antyinflacyjnych, w tym obniżek VAT na żywność, może dodatkowo pogłębić problemy związane z wysokimi cenami podstawowych dóbr konsumpcyjnych. Szczególnie dotknie to gospodarstwa domowe o niskich dochodach, które wydają większą część swoich budżetów na żywność.

Dlatego OPZZ oczekuje wprowadzenia bardziej progresywnego systemu podatkowego, w tym nowych stawek i progów podatkowych, które powinny być waloryzowane; podniesienia kwoty wolnej od podatku do 60 tys. zł oraz waloryzacji pracowniczych kosztów uzyskania przychodów. Zwiększenie progresji podatkowej mogłoby skutecznie zniwelować nierówności dochodowe, które w ostatnich latach tylko się pogłębiają.

Choć wpływy z podatku VAT rosną, problemem pozostaje znaczna luka w podatku VAT, która według Ministerstwa Finansów wzrosła z 7,3 proc. w 2022 roku do 15,8 proc. w 2023 roku. Walka z oszustwami podatkowymi i poprawa ściągalności VAT są kluczowe dla zwiększenia dochodów budżetowych. Zwiększenie wpływów poprzez skuteczniejsze egzekwowanie podatków nie tylko wzmocni stabilność finansową państwa, ale także pozwoli na finansowanie kluczowych usług publicznych, takich jak służba zdrowia, edukacja czy infrastruktura. To szczególnie istotne, biorąc pod uwagę rosnące potrzeby społeczne i gospodarcze, które wymagają odpowiednich nakładów finansowych, zwłaszcza w czasie powodzi i niepewności ekonomicznej.

Rząd powinien również, nie czekając na rozwiązania unijne, wdrożyć podatek cyfrowy oraz podatek od transakcji finansowych. Istotne jest także zaniechanie wprowadzania rozwiązań uszczuplających dochody budżetowe, w szczególności powodujących zmniejszenie wpływów służących finansowaniu usług publicznych.

Minimalne wynagrodzenie za pracę

W związku z decyzją Rady Ministrów o podniesieniu minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2025 roku do poziomu 4666 zł, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych zauważa, że jest to realizacja postulatu OPZZ, wyrażonego w piśmie skierowanym do Prezesa Rady Ministrów w dniu 9 września br. W dokumencie tym OPZZ wnioskowało o ustalenie płacy minimalnej na rok 2025 na poziomie wyższym

niż kwota zaproponowana Radzie Dialogu Społecznego (4626 zł), co wynika z faktu, że rząd skorygował wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w projekcie budżetu państwa na rok 2025 z 104,1 proc. na 105,0 proc.

Jednocześnie OPZZ popiera zawartą w projekcie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu propozycję, aby wysokość wynagrodzenia zasadniczego pracownika zatrudnionego w pełnym miesięcznym wymiarze czasu pracy nie mogła być niższa od wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę. Taki krok stanowi realizację postulatu, który OPZZ zgłasza od wielu lat.

Należy jednak zauważyć, że ustanowienie minimalnego wynagrodzenia za pracę jako płacy zasadniczej, choć słuszne i społecznie oczekiwane, niesie ze sobą ryzyko dalszego spłaszczenia struktury wynagrodzeń w przedsiębiorstwach i sferze budżetowej. Może to prowadzić do sytuacji, w której różnice w wynagrodzeniach między pracownikami o różnych kwalifikacjach, doświadczeniu czy odpowiedzialności zawodowej będą zminimalizowane. Taki stan rzeczy może zniechęcać pracowników do podejmowania szkoleń, dodatkowych obowiązków lub doskonalenia zawodowego. W związku z tym OPZZ oczekuje, że rząd w projekcie budżetu państwa na rok 2025 uwzględni odpowiednie środki przeciwdziałające temu zjawisku. Kluczem do poprawy sytuacji jest wzrost nakładów na usługi publiczne i zdecydowane podwyższenie wynagrodzeń w sferze budżetowej – znacząco powyżej dynamiki wzrostu płacy minimalnej w 2025 r. W naszej ocenie niezbędne jest ponadto przeprowadzenie dodatkowych analiz w tym zakresie oraz uwzględnienie mechanizmów zapobiegających spłaszczeniu wynagrodzeń, aby proponowana reforma przyniosła oczekiwane korzyści zarówno pracownikom, jak i całemu rynkowi pracy.

Dodatkowo OPZZ zauważa, że prognozowany na 2025 r. wzrost PKB będzie wyższy aniżeli szacowany na 2024 r. Niepokoi zatem wskazana w projekcie budżetu niższa dynamika wzrostu płac w kolejnym roku względem roku bieżącego. Oznacza to, że pracownicy będą w mniejszym stopniu partycypować w wypracowywanym wzroście gospodarczym. Należy wskazać, że ubóstwo pracujących, które w 2023 r. wyniosło 9,0 proc. przy średniej unijnej 8,3 proc., zmniejszyło się r/r jedynie o 0,1 p.p., mimo wyższej aniżeli w latach ubiegłych dynamiki wzrostu wynagrodzeń w gospodarce narodowej. Wskazuje to na konieczność prowadzenia przez państwo polityki, której rezultatem będzie wzrost udziału płac w PKB. Wątpliwości przy tym budzi prognoza wzrostu wynagrodzeń w gospodarce narodowej, która została utrzymana na analogicznym poziomie jak przyjęta w projekcie założeń ustawy budżetowej (7,1 proc.), mimo zmiany wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w sferze budżetowej. Prognoza powinna też odzwierciedlać wyższy wzrost płacy minimalnej na kolejny rok ustalony przez Radę Ministrów w związku z uaktualnieniem prognozy inflacji.

Wynagrodzenie w państwowej sferze budżetowej

Negatywnie oceniamy ustalenie w projekcie ustawy budżetowej wskaźnika wzrostu wynagrodzeń pracowników sfery budżetowej na poziomie prognozowanej inflacji (105,0 proc.). Decyzja rządu w tej sprawie nie pozwoli na realny wzrost płac

pracowników tego sektora w kolejnym roku – nie jest zatem podwyżką wynagrodzeń. W przypadku wyższej prognozowanej inflacji, w związku z materializacją ryzyk dotyczących jej kształtowania, może dojść do realnego obniżenia wynagrodzeń pracowników sektora publicznego.

Nie przewidziano także wdrożenia w kolejnym roku systemowych rozwiązań w obszarze kształtowania wynagrodzeń pracowników sfery budżetowej, zatem nadal nie zostanie zlikwidowane zjawisko spłaszczenia wynagrodzeń w sektorze publicznym. Rząd powinien dostrzec związek między adekwatnym finansowaniem usług publicznych a wynagrodzeniami pracowników sektora finansów publicznych, a także z osiąganiem celów polityk państwa, w tym bezpieczeństwa publicznego oraz celów gospodarczych i społecznych. Jest on szczególnie widoczny w okresie powodzi.

W projekcie przewidziano wzrost wydatków na wynagrodzenia w państwowych jednostkach budżetowych ogółem tylko o 8,8 proc., natomiast na wynagrodzenia w województwach ogółem o 6,6 proc., przy wzroście wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych w części budżety wojewodów ogółem o 1 proc. W związku z tym istnieje obawa, że planowane nakłady na płace w samorządach okażą się niewystarczające dla realnej poprawy warunków płacowych pracowników samorządowych. Z informacji OPZZ wynika, że sytuacja bytowa pracujących w podmiotach samorządowych jest trudna, ponieważ płace pracowników samorządowych są niskie i nieadekwatne do posiadanego wykształcenia, doświadczenia oraz zakresu zadań przez nich realizowanych a dialog społeczny w sprawie poprawy ich warunków pracy i płacy jest niejednokrotnie pozorowany.

W związku z ustaleniem przez Radę Ministrów wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę na kolejny rok na wyższym poziomie aniżeli proponowany przed przyjęciem projektu ustawy budżetowej na rok 2025 wnioskujemy o dokonanie odpowiedniego podwyższenia wydatków na wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej celem uwzględnienia ww. zmiany i zapewniania rzeczywistych podwyżek a nie tylko wynikających z podniesienia płacy minimalnej. Istotne, aby polityka wynagradzania zatrudnionych w sferze budżetowej uwzględniała potrzebę przeciwdziałania zjawisku spłaszczeniu wynagrodzeń pracujących w tym sektorze.

Ponadto OPZZ wnioskuje, aby finanse dedykowane na wynagrodzenia pracowników sfery budżetowej były rozdysponowane na poziomie zakładów pracy przez kierowników tych jednostek w dialogu społecznym ze związkami zawodowymi zrzeszającymi pracowników tej sfery.

Rynek pracy

OPZZ zwraca uwagę, że projekt ustawy budżetowej na rok 2025 zawiera zrewidowany w dół (0,4 proc.) wskaźnik dynamiki wzrostu zatrudnienia w gospodarce narodowej w stosunku do Założeń projektu ustawy budżetowej na rok 2025, w którym prognozowano wzrost o 0,7 proc. Stąd podtrzymujemy nasze uwagi dotyczące konieczności bardziej szczegółowej dyskusji odnośnie przesłanek, w oparciu o które formułuje się prognozy wskaźników makroekonomicznych. Na przykład, OPZZ

podkreśla konieczność uwzględniania w projekcie skutków polityki migracyjnej czy też skutków zwolnień grupowych w szacunkach podaży pracy, zatrudnienia i bezrobocia.

Fundusz Pracy

OPZZ podtrzymuje prezentowane od lat negatywne stanowisko w kwestii wykorzystywania środków finansowych z Funduszu Pracy do finansowania zadań, które nie są ściśle powiązane z realizacją celów polityki rynku pracy i ustawowymi zadaniami Funduszu, przykładowo takimi jak finansowanie dopłat dla uczestników Pracowniczych Programów Kapitałowych. Podkreślamy jednocześnie konieczność podwyższenia kwoty zasiłków dla osób bezrobotnych i powiązania ich wysokości z ostatnio otrzymywanym wynagrodzeniem. Niezmienny pozostaje także postulat OPZZ dotyczący przywrócenia wysokości składki na Fundusz Pracy do poziomu 2,45 proc. tak, aby w pełni realizował postawione przed nim zadania.

Finanse Państwowej Inspekcji Pracy

OPZZ od wielu lat stoi na stanowisku, że finansowanie Państwowej Inspekcji Pracy powinno corocznie wzrastać w sposób adekwatny do wyzwań związanych z działalnością ustawową inspekcji oraz koniecznością utrzymania wysoko kwalifikowanej kadry inspektorskiej, zwłaszcza z wyższym wykształceniem technicznym. Ostatnie lata działań kontrolnych i prewencyjnych inspekcji pracy to odpowiedź na współczesne i przyszłe wyzwania związane z nowymi technologiami czy formami świadczenia pracy – wymagające także wzrostu dodatkowego finansowania. Stąd na budżet PIP należy spojrzeć nie tylko w kontekście bieżącego finansowania zadań ustawowych, ale i zaszłości, utrwalających się od lat niedoborów kadrowych i poziomu wynagrodzeń pracowników inspekcji i inspektorów pracy. Od lat powszechną jest wiedza, że poziom wynagrodzeń na stanowiskach inspektorskich stanowi główną barierę w pozyskiwaniu nowych pracowników. Stąd w ocenie OPZZ budżet inspekcji zaplanowany w przyszłym roku w wysokości niemal 640 mln zł (wzrost o 115,8 proc.) powinien być zwiększony - dla finansowania bieżących zadań ustawowych jak i systematycznego niwelowania problemów kadrowo - płacowych. Obecny projekt ustawy budżetowej w części finansowania inspekcji pracy niestety, wciąż nie jest odpowiedzią na to wyzwanie.

Waloryzacja emerytur i rent

Negatywnie oceniamy propozycję strony rządowej pozostawienia zwiększenia wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w 2025 r. na ustawowym minimum wynoszącym 20 proc. realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w 2024 r. Przypominamy i podtrzymujemy w tej kwestii stanowisko strony pracowników RDS z dnia 17 maja 2024 r. w sprawie wspólnej propozycji wzrostu w 2025 r. wskaźnika waloryzacji emerytur i rent, który powinien wynosić nie mniej niż średnioroczny wskaźnik cen

towarów i usług konsumpcyjnych w 2024 r., zwiększony o co najmniej 50 proc. realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia za pracę w roku 2024.

Ponadto, w kontekście niepewności dotyczącej wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych dla celów ustalenia wskaźnika waloryzacji, OPZZ wskazuje na konieczność dalszego procedowania projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, zawierającego regulacje w kwestii dodatkowej waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych przewidzianej w sytuacji, gdy wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w pierwszym półroczu danego roku przekroczy 5 proc. W ocenie OPZZ rząd powinien wywiązać się z obietnicy w tym względzie i wprowadzić mechanizm dodatkowej waloryzacji świadczeń, pozwalający złagodzić skutki rosnącej inflacji dla zapewnienia stabilności finansowej emerytom i rencistom.

Pełne oskładkowanie umów cywilnoprawnych

W uzasadnieniu do projektu ustawy budżetowej brakuje informacji na temat zwiększenia przychodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynikającego z pełnego objęcia składkami na ubezpieczenie społeczne (emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe) umów cywilnoprawnych. Czy oznacza to, że rząd wycofuje się albo opóźnia wprowadzenie tej regulacji zaplanowanej na koniec 2024 roku? Pełne oskładkowanie wszystkich umów cywilnoprawnych nie tylko wpływa na ograniczenie segmentacji rynku pracy, ale także podwyższenie świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Tego typu regulacja od wielu lat jest postulatem Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, jak również stanowi realizację założeń kamienia milowego (A71G) Krajowego Programu Odbudowy stanowiąc jeden z warunków uruchomienia kolejnej transzy środków z KPO. Projekt budżetu państwa powinien wprost się odnosić od tego aspektu.

Zasiłek pogrzebowy

Projekt ustawy budżetowej na 2025 rok nie wskazuje jasno konsekwencji finansowych podwyższenia kwoty zasiłku pogrzebowego. Czy oznacza to, że wbrew deklaracjom plany podwyższenia zasiłku pogrzebowego zostaną odsunięte w czasie? OPZZ oceniło propozycję wzrostu świadczenia zasiłku pogrzebowego do kwoty 7 tys. złotych wraz z jego coroczną waloryzacją jako krok w dobrym kierunku, choć docelowo od lat postulujemy przywrócenie kwoty zasiłku do poziomu 200 proc. przeciętnego wynagrodzenia w dniu śmierci osoby, której koszty pogrzebu. Taka regulacja obowiązywała przez dniem 1 marca 2011 r. - od tego czasu kwota świadczenia 4 tys. złotych nie była waloryzowana i pozostaje rażąco niska w stosunku do kosztów pogrzebu.

Ochrona Zdrowia

Opiniując corocznie projekt ustawy budżetowej w obszarze wydatków ochrony zdrowia, OPZZ wnioskuję o przedstawianie kompleksowej informacji o wydatkach w części działu 46 Zdrowie i 851 Ochrona zdrowia, uzupełnionej o plan finansowy Narodowego Funduszu Zdrowia danego roku.

W przedstawionym aktualnie na 2025 r. projekcie ustawy budżetowej planuje się łączną kwotę wydatków na zdrowie, które przekroczą 221,7 mld zł i będą stanowić blisko 31 mld zł (16,1 proc.) więcej niż w roku bieżącym. W ocenie OPZZ brak dołączania ww. planu finansowego NFZ zaburza transparentny obraz finansowania ochrony zdrowia jako całości i przedstawienie ciężaru finansowania zdrowia z każdego z tych źródeł.

Można także odnieść mylne wrażenie o znakomitej kondycji finansowej systemu ochrony zdrowia. Tymczasem nie bez znaczenia jest obecna, deficytowa sytuacja Funduszu na skutek decyzji ustawowych ostatnich lat i finansowania z jego przychodów dodatkowo np. świadczeń wysokospecjalistycznych państwowego ratownictwa medycznego, programów polityki zdrowotnej czy szczepień obowiązkowych – bez przekazywania dotacji z budżetu państwa na te zadania. Stąd corocznie sytuacja finansowa NFZ pogarsza się, pomimo stabilnej sytuacji przychodowej ze składek na ubezpieczenie zdrowotne, co wpływa na systematyczne zmniejszanie dostępności opieki zdrowotnej dla pacjentów. Utrzymanie tego stanu w kolejnych latach może zagrozić stabilności finansowej Funduszu. Stąd OPZZ postuluje, by podjąć ustawowe działania przywracające finansowanie ww. zakresów świadczeń z budżetu państwa czyli sytuacji sprzed 2023 r., co pozwoli zahamować narastający deficyt Funduszu w tym roku i kolejnych latach, a tym samym nie pogarszać i tak nie spełniającej oczekiwań społecznych dostępności do świadczeń zdrowotnych.

Dodatkowo, w kontekście trwającej dyskusji odnośnie zapowiadanych zmian w składce zdrowotnej istotnie wpływającej na przychody do Funduszu ważne jest zagwarantowanie dotacji z budżetu państwa do NFZ wyrównującej niedobory zmian finansowania składki zdrowotnej.

Uwagi szczegółowe

1. Dostrzegamy wzrost wydatków na część Budownictwo, planowanie i zagospodarowanie przestrzenne i mieszkalnictwo (o 12,1 proc.) przy czym wskazujemy, że za priorytetowe w tym obszarze powinny zostać uznane wydatki na mieszkania spółdzielcze, socjalne, komunalne i na wynajem z przeznaczeniem dla nisko zarabiających osób. Warto przy tym odnotować, że skonsolidowane wydatki na funkcję Gospodarka przestrzenna, budownictwo i mieszkalnictwo będą wyższe jedynie o 0,53 mld zł w porównaniu do roku bieżącego a udział wydatków na tę funkcję w wydatkach budżetu państwa ogółem jest niewielki i niewspółmierny/nieadekwatny do potrzeb w tym obszarze, co oceniamy negatywnie.

2. Uznajemy za właściwy planowany wzrost wydatków na Transport (o 25,5 proc.), w tym nakładów na krajowe pasażerskie przewozy kolejowe (o 36,5 proc.) oraz dotacje podmiotowe i celowe w ww. części (odpowiednio o 29,7 proc. i 45,8 proc.). W naszej ocenie państwo powinno zwiększać inwestycje w kolejnictwo m.in. w związku z koniecznością zwiększenia dostępności transportu publicznego, poprawy dostępu obywateli do usług publicznych, zwiększenia krajowej mobilności na rynku pracy oraz ograniczenia emisyjności transportu. Miernikiem postępu w działaniach w ww. obszarze w ramach monitorowania wydatków budżetu państwa pod względem zadaniowym powinna być wzrastająca liczba osób korzystających z kolejowego transportu kolejowego.
3. Krytycznie oceniamy obniżenie wysokości wydatków na Bary mleczne w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe (o 13,8 proc.) oraz dotacji przedmiotowej na ten cel (o 13,86 proc.). Warto w tym zakresie odnotować, że rok 2023 przyniósł wyraźny wzrost zasięgu ubóstwa skrajnego (o 2 p. proc. do 6,6 proc. osób w gospodarstwach domowych). Zasięg ubóstwa relatywnego także wzrósł w porównaniu z rokiem wcześniejszym (12,2 proc. - wzrost o 0,5 p. proc.).
4. W dokumencie Planowanie w układzie zadaniowym na 2025 rok, w zadaniu 6.3 Regulacja i wspieranie rozwoju rynków telekomunikacyjnego i pocztowego oraz infrastruktury telekomunikacyjnej wskazano jako miernik liczbę zapewnianych przez operatora wyznaczonego placówek pocztowych. Miernik, którego wartość bazowa została określona na 7620 placówek, ma w ciągu trzech lat zmniejszyć się do 6720 placówek w 2027 r. (900 placówek mniej, zmniejszenie liczby o 13,4 proc.). To znaczące obniżenie liczby placówek pocztowych, których likwidacja wpłynie na poziom zatrudnienia u operatora wyznaczonego, sytuację bytową osób pracujących obecnie w placówkach pocztowych, poziom zatrudnienia na lokalnych rynkach pracy i dostępność usług pocztowych dla obywateli.
5. W dokumencie Planowanie w układzie zadaniowym na 2025 rok w zadaniu Budownictwo i mieszkalnictwo wskazano jako cel zwiększenie dostępności mieszkań a jako miernik liczbę wybudowanych mieszkań na 1000 mieszkańców (w szt.). Wartość miernika ma jednak obniżyć się z wartości bazowej 5,9 do 5,5 w 2027 r. Pozostaje to w sprzeczności z celem zadania oraz deklaracją rządu przyjętą w Umowie Koalicyjnej o zwiększeniu dostępności mieszkań dla obywateli.

Z poważaniem

Wiceprzewodnicząca OPZZ

Barbara Popietarz